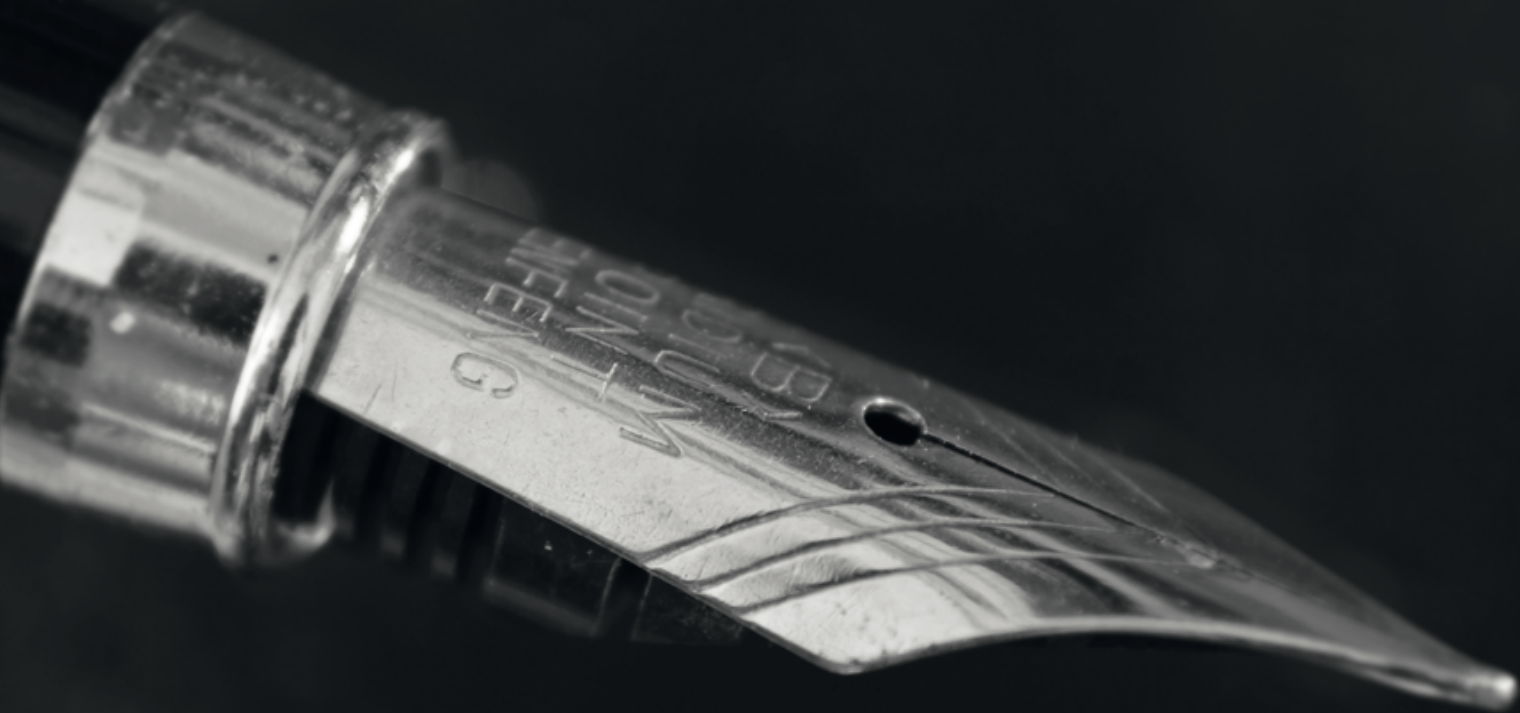

Ruta literària

La vila de Blanes, com va dir l'escriptora Montserrat Roig "és una vila farcida d'història i de literatura". Certament, els blanencs ens podem enorgullir d'haver vist néixer o acollir a un gran número d'escriptors i artistes.

Entre els literats de més relleu podem esmentar a Josep Maria de Sagarra, Joan Maragall, Roberto Bolaño, Ferran Agulló o els blanencs Joaquim Ruyra, Vicenç Coma Soley, Josep Cortils i Vieta, Josep Alemany Borràs, Joan Ribas Carreras o Pere Puig i Llensa.

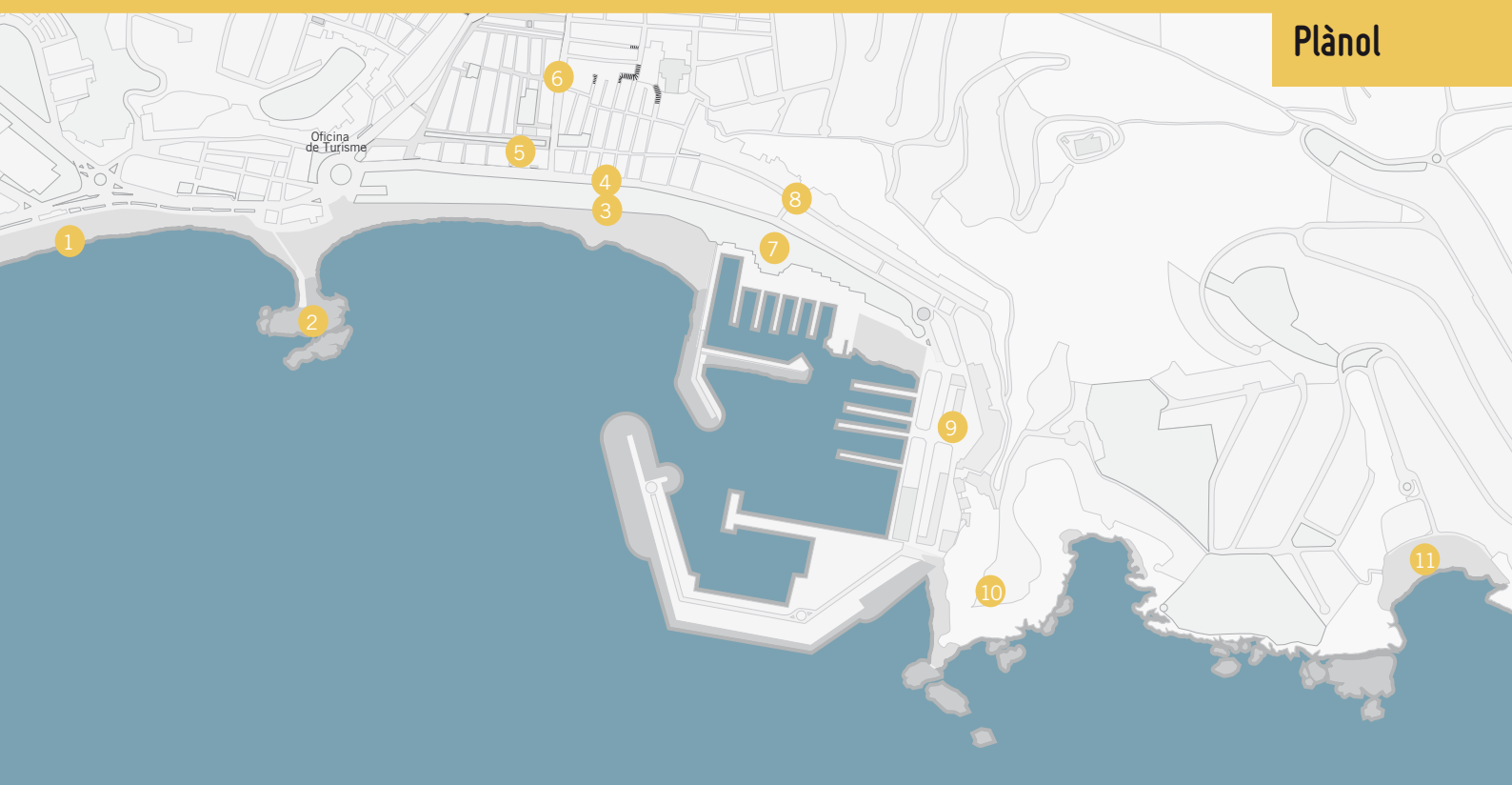
I artistes tant destacats com Lluïsa Vidal, Àngel Planells, Maria Teresa Bedós o Joan Roig i Soler, pare dels germans Emerencià i Josep Roig i Raventós.

Deia Josep Pla que a Blanes la figura de **Joaquim Ruyra i Oms** (1858-1939) obsessiona i confessava que no podia escriure una ratlla sobre el mar de Blanes perquè el mestre Ruyra n'havia exhaurit les possibilitats. El mateix Ruyra reconeixia la seva estimació per Blanes quan afirmava que *Blanes és la meva història, la meva pàtria, la meva principal afecció*. O quan deia: *Al fons del meu cor Blanes és el país de l'estiu, de la llum i de l'alegria*. Joaquim Ruyra fou un autor d'una producció molt curta, però alhora d'una altíssima qualitat literària. Les seves narracions foren un referent estilístic i representen tot un model de llengua. És considerat el Mestre de la prosa catalana i una de les figures centrals del Modernisme literari. L'èxit literari que obtingué amb la seva primera obra, *Marines i boscatges* (1903), un recull de 15 narracions curtes, fou rotund.

Blanes ha sigut l'escenari imaginari de la novel·la *Últimas tardes con Teresa de Juan Marsé*. La seva lectura va fer que l'escriptor xilè **Roberto Bolaño** (1953-2003) volgués conèixer Blanes, on va formar família i va viure-hi fins a la seva mort. Bolaño, malgrat la seva prematura mort, s'ha convertit en un dels escriptors llatinoamericans imprescindibles del moment. Un dels primers reconeixements s'esdevé quan el 1999 fou nomenat pregoner de la Festa Major de Blanes. Hi ha altres referències literàries amb Blanes de protagonista, com el cas de Blanda – la Blanes romana – que és l'escenari de les aventures de Kosmas, el cavaller bizantí creat per Joan Perucho. La vila ha tingut notables tertúlies literàries, s'hi han celebrat Jocs Florals i al 1920 hi va veure la llum la revista *Recull*, que encara avui és vigent. La revista va donar origen als veterans premis literaris Recull, uns dels més importants del país en llengua catalana. En el següent itinerari us proposem passejar per la Vila de la mà d'alguns dels literats que hi han viscut.

Plànol

1- Platja de s'Abanell

A la banda de ponent de sa Palomera s'hi estén l'extensa platja de s'Abanell, que arriba fins al delta del riu la Tordera. Els pins tant característics es plantaven per a fer de barrera contra la sal del mar i aturar la progressió de les dunes.

Entre els escriptors i estiuejants més assidus a Blanes hi ha els germans sitgetans Emerencià i Josep Roig, fills del pintor paisatgista Joan Roig i Soler. Tots 3, pare i fills van pintar o escriure sobre Blanes. El Pare, Joan Roig té obres en diversos museus, tant estatals com europeus, inspirades en Blanes.

L'Emerencià fou un especialista en els estudis marítims i la construcció naval a la Catalunya del

segle XIX. El seu germà **Josep Roig i Raventós** (1883-1966), a més d'exercir com a pediatre ens deixà unes novel·les amb esplèndides descripcions del mar. Al llibre *Ànimes atuïdes* (1921) hi llegim: *Sabanell és la platja més valenta del món. Les platges s'obren amoroses a la mar i prenen la forma d'una mitja lluna com si obrissin els braços per estimar. Sabanell és la platja del coratge; ella surt ardida mar en fora sense roques que li facin d'escut, i porta al seu damunt una pineda confiada i olorosa, i és enjoïada per les verdors d'un llac.*

2. Sa Palomera

Literats i dibuixants com Junceda han vist sa Palomera com el cap d'un lleó, el braç fornit d'un pescador... Per al terrassà i poeta blanenc Pere Puig i Llensa:

*La roca ferma de la Palomera,
cap emergint d'un gegant soterrat
que alena amb una vibràtil fumera
quan a l'hivern el contorn és gebrat.*

El juliol de 1906 apareixen a la premsa els versos que el poeta Joan Maragall (1860-1911) dedicà als amics blanencs i que titulà *Blanes en sa festa*, inspirats en la propera Festa Major de Santa Anna. Cada 26 de juliol, la roca de sa Palomera, el pòrtic de la centenària Costa Brava, es converteix en l'escenari perfecte per al llançament d'un espectacular castell de focs d'artifici, del qual se'n té notícia des de 1891. La primera referència dels focs de Blanes la va escriure Josep Alemany i Borràs, periodista i escriptor nascut a Blanes el 1868.

Per a Roberto Bolaño la nostra festa és la celebració *de todos los que nacieron aquí, a todos los que en algún momento vinieron aquí, a todos los que pasaron por aquí, aunque sólo fuera por un día, o una noche huidiza, a contemplar los fuegos, por ejemplo. La festa major no es más que eso. Un símbolo en el que cabemos todos: blanenses y barceloneses, vascos y andaluces, gambianos y sudamericanos. Un símbolo que nos dice que cada día es un tesoro.*

3. Monument al sardanista

En contemplar el monument de l'artista blanenc Francesc Ros (1999) es bo recordar els coneguts versos de Maragall que comencen dient que *la sardana és la dansa més bella de les danses que es fan i es desfan*.

El turisme ha canviat la fesomia de la façana marítima del poble i va transformar un espai de treball, amb les drassanes, tallers de fusteria, corders... en un lloc per a l'oci i per retre culte al sol.

Per a Bolaño Blanes se parece a sus playas, en donde se tuestan cada verano todos los valientes de Europa, los de aquí y los del otro lado de los Pirineos, las gordas y los gordos, los feos, los esqueléticos, las chicas más guapas de Barcelona, los niños de todo pelaje, las viejas y los viejos, los enfermos terminales y los resacosos, todos semidesnudos, todos expuestos al sol de Mediterráneo y a la mirada comprensiva de la torre de San Juan, y al olor que se desprende de las playas (es bueno recordarlo ahora, en el largo invierno) es el olor de las cremas corporales, de los bronceadores, de las pomadas de protección solar, que huelen a eso, evidentemente, pero que también huelen a democracia, a historia, a civilización.

4. Passeig de Mar

Ens trobem davant de l'immoble que acull el Centre Catòlic. Fundat el 1906 ha sigut lloc de trobada d'intel·lectuals que han passat per Blanes, de la mateixa manera que el Primer Casino. Un d'ells fou l'escriptor Josep Maria de Sagarra (1894-1961), que va visitar-lo el 1955, quan el poble celebrava els actes de la coronació de la Mare de Déu del Vilar. Se'n conserva una carta on hi diu: *L'estada a Blanes m'ha estat agradable i és tanta la simpatia que sento per tot el d'aquí, que no crec que sigui aquest el darrer istiu que tingui la satisfacció de passar-lo entre vostès*. I així va ser.

El fill del novel·lista, l'articulista i escriptor Joan de Sagarra, ha escrit: *L'estiu de 1956 el vam passar a Blanes. Quan dic que el vam passar, em refereixo al meu pare, en Josep Maria, la meva mare, la Mercè, i jo mateix*. I afegeix: *No recordo ni què ni qui ens hi va portar (...) però el que sí que sé és que tots tres vam ser molt feliços allà i que tothom ens va tractar molt bé, fins al punt que vam repetir tres estius més: el darrer estiu del meu pare, el de 1960 (moria el mes de setembre de l'any següent), el vam compartir entre Espot (Pallars Sobirà) i Blanes, en una casa al passeig de Mar*.

5. Ca l'Andreu

*Per a fer-li una abraçada
he pujat dalt del serrat:
de la primera besada
m'ha deixat tot perfumat.
Feia un vent que enarborava,
feia un sol molt resplendent:
la ginesta es regirava
furiosa al sol rient.
Jo la prenc per la cintura:
la tisora va en renou
desflorant tanta hermosura
fins que el cor me n'hadit prou.
Amb un vimet que creixia
innocent a vora seu
he lligat la dolça aimia
ben estreta en un pom breu.
Quan l'he tinguda lligada
m'he girat de cara al mar...
M'he girat al mar de cara,
que brillava com cristall;
he aixecat el pom enlaire
i he arrencat a córrer avall*

Segons Pla, *Maragall fou un estiuejant sistemàtic. L'estiueig tingué en la seva poesia una enorme importància.* Els Maragall passen els estius de 1904 i 1906 a Blanes. Sabem que van residir al passeig de Dintre, a Ca l'Andreu, una casa construïda per un blanenc enriquit a Puerto Rico, que va obrir una banca als baixos i es dedicaven també al comerç.

Maragall anava a berenar a s'Abanell, a veure morir el sol, o fins a Cala Sant Francesc, a la que va dedicar uns poemes: la coneguda poesia *La ginesta*, podria estar inspirada en aquest paratge blanenc.

Diu el poeta: *Jo aquí vaig omplint-me de sensacions tranquil·les: davant de ma finestra, el mar va mudant de colors amb les hores... cap al tard, me'n vaig amb les nenes a la dolça platgeta de Sant Francesc, ara tota plena d'olor de ginesta; o a l'altra banda, al bosquet de pins tan senzill i auster, a veure-hi morir-hi el dia; i al vespre a casa, llegint...*

Joan Maragall té una temàtica molt diversa: amor, natura, cant a la seva terra, la seva ciutat, llegendes i herois de Catalunya, elements espirituals. Fa us de la teoria de la paraula viva, amb l'ús de paraules col·loquials, vol sinceritat, és contrari a paraules vanes.

6. Carrer Ample

En aquest carrer hi ha can Miralbell (núm. 13), residència de notaris i metges i on va viure Roberto Bolaño amb la seva família. També hi trobem can Creus (núm. 10), *el viejo caserón dónde vivió Ruyra*, com explica Bolaño en un dels seus articles. Els Creus es van casar amb uns Ruyra d'Hostalric, que eren terratinents, i van venir a Blanes. El rellotge de la façana es diu que el van fer els monjos del convent.

Per a Bolaño, la torre de Sant Joan - juntament amb la Font Gòtica del carrer Ample, bell monument del gòtic civil català del XV erigit pels vescomtes de Cabrera - és *el único edificio del pueblo que permanece imperturbable, como si en su composición molecular convivieran las cuatro estaciones y que para algunos blanenses resulta la puerta ideal para que llegue no sólo la primavera sino muchas otras cosas, una página escatológica de Joaquim Ruyra, por ejemplo, o las gambas más rojas de la Costa Brava o la alegría de estar vivos y no necesitar argumentar nada al respecto.*

7. Monument a Ruyra

Inaugurat el 1958 coincidint amb el centenari del naixement de Joaquim Ruyra fou ideat per Francesc Folguera i el corona una escultura de Joan Rebull que representa el frare Sadurní dels ocells, el personatge central de la narració “Les coses benignes”, ambientada en l’antic Convent de Blanes. Josep Maria de Sagarra en va fer una poesia i ell mateix la va llegir el dia de la inauguració.

*Avui pedra i arrel, soca i escuma,
vidre del mar, pessigolleig del vent,
us voldria sentir com una suma
de silencis, com un pur pensament.
Perquè essent fons i forma i alegria,
fóssiu només record;
només acte de fe en la jerarquia
d’aquell gran amic mort.
Del qui tingué dòcil l’oïda
al més imperceptible so modest,
i del repòs d’aquí, o del gest,
va construir-ne monuments de vida.
I abella dúctil, d’una flor del món
- que és aquest món d’aquí, és aquesta platja
amb cor i ventre i front,
i bona ratxa i mala ratxa-
ell va saber xuclar-ne mel i sal,
i exclusiva paraula musical,
- groga de sol, blanca de lluna-
perquè pesés dins la nostra fortuna
amb un pes immortal.*

8. Ermita de l’Esperança

Penjant de la volta de l’ermita marinera de Nostra Senyora de l’Esperança s’hi conserva l’exvot en forma de vaixell de grans dimensions que l’escriptor Josep Roig i Raventós va dedicar al seu fill malalt. El carrer que mena a l’ermita porta el nom del novel·lista. De fet, el Dr. Roig vivia molt a prop, en una casa al passeig de la Mestrança que va batejar com la “Casa de la Creu” – obra d’Isidre Puig Boada, el mateix que va projectar Casa Saladrigas - i que lluïa un rellotge de sol amb la següent llegenda: “Passa el temps com la ventada, de belleses i bondats dóna’t pressa a fer sembrada”.

9. Antigues drassanes

En aquesta zona estaven situades una part de les tres drassanes de la Vila, una de les més importants del país durant gran part del XIX. El poble ha viscut sempre de cara la mar i la pesca, la construcció naval i el transport marítim han sigut pilars de l'economia blanenca durant segles. En la novel·la *El rem de trenta-quatre* Ruyra hi esmenta les drassanes blanenques quan descriu l'accidentat viatge d'una barca de mitjana dedicada al transport de mercaderies.

Arribats a les envistes de Blanes, determinàrem desembarcar allí per moltes raons. Allí els nostres mariners tenien llurs cases, o les dels seus, i desitjaven descansar-hi; allí el pare volia que fos adobada la Santa Rita, ja que per a ell no hi havia, en part del món, millor mestrança que la blanenca, ni mestre constructor, amb lletres o sense lletres, més entès que un tal Ramon Veguer que la dirigia; i allí, finalment, jo, que em migrava per a posar els ossos en ferm lo més aviat possible, desitjava també desembarcar i vaig veure el cel obert així que em parlaren de prendre terra.

10. El convent

Mar a ponent, mar a llevant, mar a migjorn, el Convent feia l'efecte d'un vaixell enorme, enclavat a terra per la popa. Quin aïllament! Quina dolça soledat! Les aigües eren tan serenes que la naturalesa del fons marí s'hi transparentava amb febles coloracions.

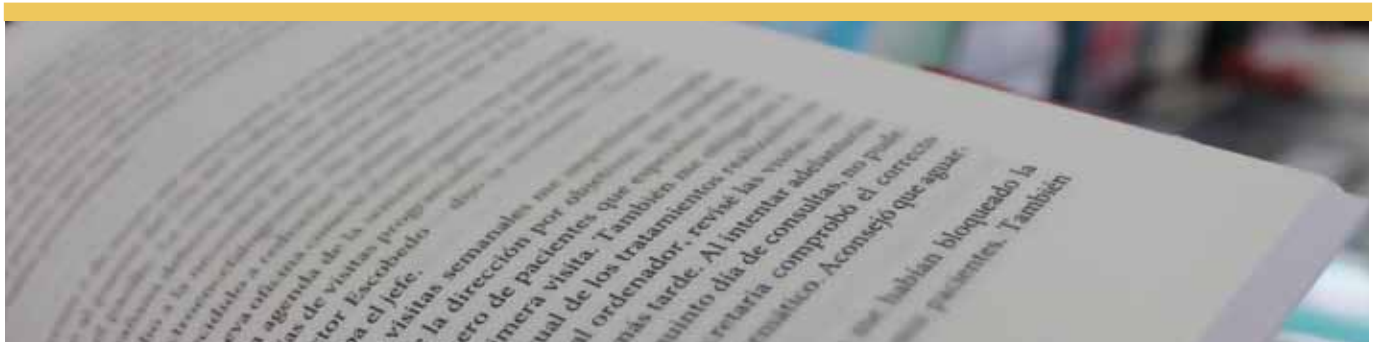
Ruyra ens descriu així el privilegiat emplaçament de l'antic Convent de caputxins fundat el 1583 i que al segle XIX passà a mans privades. La panoràmica que es contempla des dels jardins va ser descrita el 1908 pel periodista Ferran Agulló en l'article que va donar nom a la Costa Brava.

11. Cala Bona

Coronada per l'ermita del segle XVII que els senyors de l'almadrava de Blanes dedicaren a Sant Francesc Xavier, és l'escenari del poema titulat "Cap al tard en la platja de Sant Francesc". Joan Maragall el va incloure a "Seguit de les vistes al mar", primera part del llibre *Seqüències* (1911):

*Flameja al sol ponent l'estol de veles
en el llunyà confí del cel i l'aigua.
La mar, inquieta, com un pit sospira
en la platja reclosa i solitària.
D'on pot venir la inquietud de l'ona?
Ni un núvol en el cel... ni un alè d'aire...
D'on pot venir la inquietud de l'ona?
Misteri de la mar! L'hora és ben dolça.
Flameja, al sol ponent, l'estol de veles.*

AJUNTAMENT DE
BLANES

Arxiu
Municipal
de
Blanes

CATALUNYA

Costa Brava